

Υπερωρίες και Εργασία τα Σαββατοκύριακα

του Σωκράτη Χαραλάμπους*

Ο χρόνος ανάπαυσης και αυτοδιάθεσης το Σαββατοκύριακο προστατεύεται από το εργατικό δίκαιο και έχει καθιερωθεί ως τέτοιος στην κοινωνική αντίληψη. Θα πρέπει επομένως να θεωρείται άκυρη οποιαδήποτε συμφωνία μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου για το συμψηφισμό των υπέρτερων του νομίμου αποδοχών με τις νόμιμες προσαυξήσεις για την παρεχόμενη εργασία κατά τις ημέρες του Σαββατοκύριακου.

Διχογνωμία επικρατεί αναφορικά με το ζήτημα αν είναι έγκυρη η συμφωνία ανάμεσα σε εργοδότη και μισθωτό περί συμψηφισμού των υπέρτερων του νομίμου αποδοχών που λαμβάνει ο εργαζόμενος με τις τυχόν υπερωρίες που θα πραγματοποιήσει ή με την εργασία του κατά τα Σάββατα και τις Κυριακές.

Αναφορικά με την υπερωριακή απασχόληση γίνεται δεκτό τόσο στη θεωρία όσο και στη νομολογία, ότι δεν είναι έγκυρη η συμφωνία συμψηφισμού των υπέρτερων του νομίμου αποδοχών με τις αποδοχές για τις πραγματοποιηθείσες υπερωρίες.

Με βάση τη νομολογία είναι έγκυρη η συμφωνία συμψηφισμού των υπέρτερων του νομίμου αποδοχών του εργαζόμενου με την εργασία κατά τις ημέρες του Σαββάτου και της Κυριακής. Η άποψη αυτή όμως φαίνεται να είναι εσφαλμένη διότι συγχέει δυο διαφορετικά πράγματα, δηλαδή τη συμβατική συμφωνία για το μισθό που είναι ανάλογη της ποι-

*Δικηγόρος Αθηνών

Ο διαχρονικός νομοθέτης, γνωρίζοντας την υπερέχουσα θέση στην οποία βρίσκεται ο εργοδότης έναντι του μισθωτού, θέσπισε τα κατώτερα όρια του μισθού

ότητας και της ποσότητας της παρεχόμενης εργασίας, με τις επιβαλλόμενες από το νόμο προσαυξήσεις για την εργασία κατά την ημέρα της Κυριακής.

Στο σημείο αυτό πρέπει ν' αναφερθεί, ότι οι υπουργικές αποφάσεις, οι οποίες προβλέπουν την αντίστοιχη προσαύξηση για την εργασία τις Κυριακές, ορίζουν ότι οι προσαυξήσεις αυτές δεν συμψηφίζονται με τις αποδοχές που καταβάλλονται στο μισθωτό. Από τη διατύπωση αυτή προκύπτει η βούληση του νομοθέτη να διασφαλίσει την ακεραιότητα των ανωτέρω προσαυξήσεων έναντι των αποδοχών του μισθωτού είτε αυτές είναι οι ορισμένες κατά το νόμο είτε συμφωνούνται υπέρτερες των νομίμων.

Το ύψος του μισθού προσδιορίζεται κατά βάση συμβατικά και είναι ανάλογο με την ποιότητα, την ποσότητα και το είδος της παρεχόμενης εργασίας από το μισθωτό. Ο διαχρονικός νομοθέτης, γνωρίζοντας την υπερέχουσα θέση στην οποία βρίσκεται ο εργοδότης έναντι του μισθωτού κατά την διαπραγμάτευση των όρων εργασίας και του ύψους της αμοιβής, θέσπισε τα κατώτερα όρια του μισθού και έδωσε την ελευθερία στη βούληση των συμβαλλομένων να καθορίζουν μόνο ανώτερο μισθό από το νόμιμο. Το γεγονός αυτό είναι μια κατάκτηση του σύγχρονου πολιτισμού που υπαγορεύει την προστασία της εργασίας και της αξιοπρεπούς αμοιβής γι' αυτή. Επομένως κάθε συμφωνία για ανώτερη αμοιβή από τη νόμιμη είναι έγκυρη και αναλογεί στην ποιότητα, στην ποσότητα και στο είδος της παρεχόμενης εργασίας.

Όταν ο μισθωτός έχει προσχωρήσει στην σύμβαση εργασίας έχει πλέον απωλέσει το μεγαλύτερο μέρος της διαπραγματευτικής του ικανότητας εξαιτίας της υφιστάμενης ανάγκης του προς εργασία, η οποία τον ωθεί να δέχεται τροποποιήσεις επί το χειρότερον της αρχικής του σύμβασης προκειμένου να μην απωλέσει την εργασία του. Αναφορικά με το πρόβλημα αυτό ο νομοθέτης έχει θέσει τα θεμέλια για την αποτροπή των μεταβολών αυτών που θίγουν τον εργαζόμενο και εκμεταλλεύονται την ανάγκη

του για εργασία.

Το εργατικό δίκαιο έχει θεσπιστεί για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων του αδύναμου εργαζομένου από τις αυθαιρεσίες των ισχυρών και με τον τρόπο αυτό τίθενται επίσης οι προϋποθέσεις για αρμονική κοινωνική συνύπαρξη. Συνακόλουθα ο νομοθέτης θέτει καταρχάς απαγορεύσεις και δευτερευόντως θεσπίζει προσαυξήσεις, οι οποίες έχουν ως σκοπό να καταστήσουν ασύμφορη την εργασία πέραν του νόμιμου ωραρίου.

Έτσι για την προστασία των 40 ωρών εργασίας την εβδομάδα ο νομοθέτης θέσπισε υπέρογκες προσαυξήσεις στις υπερωρίες ώστε να υπάρχει υπερβολικό κόστος για τον εργοδότη και να μην επιβάλλεται εύκολα στην πράξη. Παρόλα αυτά όταν ο εργοδότης επιλέγει να απασχολήσει τον εργαζόμενο πέραν του νόμιμου ωραρίου πρέπει να καταβάλει τις νόμιμες προσαυξήσεις χωρίς να έχει τη δυνατότητα να τις συμψηφίσει με τις τυχόν υπέρτερες των ελάχιστων κατώτατων ορίων αποδοχές που παίρνει ο εργαζόμενος.

Ο δικαιολογητικός λόγος της ανωτέρω παραδοχής είναι ότι η βούληση των μερών δεν μπορεί να υποκαταστήσει την αναγκαστικού δικαίου διάταξη περί προσαυξήσεων για την υπερωριακή απασχόληση και την αυτούσια καταβολή τους.

Επίσης άκυρη θα πρέπει να θεωρηθεί και η συμφωνία περί συμψηφισμού των υπέρτερων των ελάχιστων νόμιμων αποδοχών με τις προσαυξήσεις για την κυριακάτικη εργασία. Οι προσαυξήσεις για την εργασία πέρα του νόμιμου ωραρίου και κατά τις ημέρες της Κυριακής είναι δημοσίου δικαίου και δεν δύναται η ιδιωτική βούληση να τις υπερκεράσει.

Οι ημέρες του Σαββάτου και της Κυριακής δεν είναι εργάσιμες, ιδίως στο σύστημα της πενθήμερης εργασίας. Για το λόγο αυτό όταν ο εργαζόμενος προσφέρει τις υπηρεσίες του τις μέρες αυτές αμείβεται με προσαυξήσεις και δεν υπολογίζονται οι ώρες εργασίας του κατά τις ημέρες εκείνες στον εβδομαδιαίο χρόνο απασχόλησης.

Για την προστασία των 40 ωρών εργασίας την εβδομάδα ο νομοθέτης θέσπισε υπέρογκες προσαυξήσεις στις υπερωρίες ώστε να υπάρχει υπερβολικό κόστος για τον εργοδότη

Έγκυρη δεν
μπορεί να είναι
ούτε μια εξαρχής
συμφωνία
συμψηφισμού της
υπερωριακής
απασχόλησης τα
Σαββατοκύριακα
με το ποσό που
υπερβαίνει τις
ελάχιστες νόμιμες
αποδοχές κατά
την κατάρτιση
της σύμβασης
εργασίας

Η κοινωνική αντίληψη για την εργασία όπως αυτή έχει καθιερωθεί μέσα από εργατικές διεκδικήσεις και την καθιέρωση του οκταώρου είναι οκτώ ώρες εργασία, οκτώ ώρες ύπνος και οκτώ ώρες αυτοδιάθεσης. Η κύρια επιδίωξη των εργαζομένων λοιπόν, όπως καθίσταται φανερό, είναι ο χρόνος για την αυτοδιάθεση τους. Στον εβδομαδιαίο χρόνο αυτοδιάθεσης προστίθεται και αυτός του Σαββατοκύριακου. Επομένως και ο χρόνος ανάπαυσης και αυτοδιάθεσης το Σαββατοκύριακο είναι προστατευόμενος από το εργατικό δίκαιο και έχει καθιερωθεί ως τέτοιος στην κοινωνική αντίληψη. Όταν αυτό δε συμβαίνει, δηλαδή όταν ο εργοδότης υποχρεώνει την απασχόληση του εργαζομένου, ο νόμος θέτει τις ανωτέρω προσαυξήσεις προς αποζημίωση του.

Έγκυρη δεν μπορεί να είναι ούτε μια εξαρχής συμφωνία συμψηφισμού της υπερωριακής απασχόλησης τα Σαββατοκύριακα με το ποσό που υπερβαίνει τις ελάχιστες νόμιμες αποδοχές κατά την κατάρτιση της σύμβασης εργασίας, διότι όπως προεκτέθηκε ο εργοδότης βρίσκεται σε πολύ πλεονεκτικότερη θέση έναντι του εργαζομένου κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων της κατάρτισης ή τροποποίησης των όρων μιας σύμβασης εργασίας.

Καταληκτικά λοιπόν θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η συμφωνία μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου περί συμψηφισμού των υπέρτερων του νομίμου αποδοχών με τις νόμιμες προσαυξήσεις για την παρεχόμενη εργασία κατά τις ημέρες του Σαββατοκύριακου είναι άκυρη. Επομένως, όταν ο εργαζόμενος εργάζεται τα Σαββατοκύριακα θα πρέπει να δικαιούται τη λήψη των προβλεπομένων από το νόμο προσαυξήσεων ανεξαρτήτως αν οι μηνιαίες αποδοχές του υπερβαίνουν ή όχι τις ελάχιστες νόμιμες.